ЭКСПОРТ ПЕН ИМПОРТ

Орындаған: Жетес Таңшолпан

ЭКСПОРТ

- **Экспорт** (лат. *exportare* – шығару, әкету) – тауарды, капиталды, жұмыстарды, қызметтерді, зияткерлік қызмет нәтижелерін, соның ішінде оларға айрықша құқықтарды сыртқы нарықтарға өткізу үшін шетелге әкету. Түрлері: тауарлар, бұйымдар, материалдық, заттай игіліктер экспорты; шетелдік серіктеске өндірістік сипаттағы және тұтыну мақсатындағы қызметттерді көрсету; капитал экспорты – капиталды шет елге ақшалай немесе тауарлы нысанда, қызмет көрсету саласы арқылы (соның ішінде патенттер, лицензиялар, “ноу-хау” нысанында) орналастыру. Экспорт ақиқаты елдің кеден шекарасынан тауардың өтуі, қызметтер көрсету және зияткерлік қызмет нәтижелеріне құқықтарды табыстау сәтінде тіркеледі.

ИМПОРТ

- **Импорт**[1][2] (*латынша*: importare – *әкелу)* – ішкі рынокта өткізу үшін елге шет елден тауарлар, технологиялар әкелу.
- Импорт құрылымы белгілі бір елдің табиғат жағдайларының ерекшеліктерімен, оның экономикасының дамуымен және оның халықаралық еңбек бөлінісіндегі рөлімен айқындалады. Экономиканы индустрияландыру, технологияларды жаңарту үшін шет елден машиналар мен жабдықтарды әкелудің маңызы зор.
- Импортқа ерекше кеден тәртіптемесі, салық төлемдері, лицензиялар, т.б. белгіленеді. Бір елдің импорты екінші елдің экспортына тең болады.

Қазақстан үшін сол бір сәт келіп түсті: әлемнің дамыған 50 елдерінің қатарына енуді көздей отырып, бізге бірінші кезекте экспорт үшін не өндіреміз және осы маңызды үрдістің табысты дамуына қанша жеткілікті күш салынып жатқаны жөнінде ойлануға тура келеді. Бүгінгі күнде қазақстандық экспорт құрылымы келесідей түрде көрінеді: 2007 жылы ең үлкен меншікті салмақты оның жалпы көлемінен (70%) минералды өнімдер құрады, (19,3%) метал мен одан бұйымдар, (4%) химиялық өнімдер мен онымен байланысты пластмасса мен көксағызды қосқанда өнеркәсіп салалары, (3,6%) дайын азық-түлік тауарлары, мал және өсімдіктен шығатын өнімдер, (1,4%) машина мен жабдықтар, көлік құралдары, аспаптар мен аппараттар.

Қазақстандық өнімнің негізгі өткізу нарығы — бұл Еуроодақ, Қытай мен Ресей. Келісіңіз, көрініс бұдан да түрлі түсті болуы мүмкін. Сөзсіз, ең алдымен біздің еліміз бай әрі басқа да пайдалы қазбалар мен мұнай түріндегі шикізаттарды жеткізуші бола отырып, Қазақстанға тек қымбат мұнай дәуірі келіп тұрғанына қуануы ғана керек, себебі алғашқы 28 жылда оның бір баррелінің құны 100 доллардан астамды құрады.

- Қазақстанның сыртқы саудасы дамыған елдерге бағдарланған. Дәл қазіргі уақытта ел экспортындағы алыс шет елдердің үлесі 83,3% жетті.
- Еуропа елдері қазақстандық экспорт көлемінде айтарлықтай орын алады. Статагенттіктің ақпараты бойынша 2007 жылы қазақстандық өнімнің негізгі сатып алушылары болып табылды: Италия (16%), Швейцария (16%), Қытай (11,8), Франция (8%), Нидерланды (5%), Иран (5,1%), Ұлыбритания (2%), Израиль (2,2%) және Турция (2%).
- Қазақстан импортындағы алыс шетелдегі елдердің үлесі 2007 жылы 55,4% құрайды. Бұған қоса есеп кезеңі аралығында Қазақстанның негізгі импортшылары болды: Қытай (11%), Германия (7,9%), АҚШ (5%), Жапония (4%), Италия (4%), Турция (3%), Ұлыбритания (2%) және Франция.

- Көптеген батыс елдерде алкогольды өнімдер танымал. Қазақстанда өндірілетін алкогольді өнімдерге Батыс Еуропа елдерінің тұтынушылары ерекше қызығушылық танытады (мысалға, Ұлыбритания).
- Сонымен қоса химиялық талшықтар экспорты да басымды болып табылады, оның жоғары технологиялық материалдары Қазақстаннан басқа екі елде өндіріледі — АҚШ пен Жапонияда. Талшықтар мысалға, мынандай салаларда пайдаланылады, мәселен тік ұшақ жасау мен ұшақ жасауға жоғары сапалы жанбайтын әдіптер дайындау үшін. Бұған қатысты мұндай өнімнің тұтынушылары, әуе кемелерін өндіруші елдер, атап айтқанда Ресей мен Еуропа елдері болуы мүмкін.
- Сыртқы сауда Қазақстан экономикасы үшін өсіп келе жатқан маңыздылық алуда. Егер экспорт 1992 жылы 3,6 млрд долларды құраса, 2007 жылы ол 48 млрд доллармен рекордтық деңгейге жетті. Мұның үстіңе ЖІӨ экспорт үлесі 2007 жылы 46% құрады, бұл Қазақстанның әлемдік экономикаға бірігуінің жоғарғы-деңгейі турасында және сол уақытта ел экономикасының сыртқы ортадан тәуелділігі ұлғайғандығын көрсетеді. Ішкі сауда айналымы 2007 жылы 80,5 млрд долларға жетті. Экспорт көлемі 2006 жылмен салыстырғанда 25% ұлғайды. Импорттың өсім серпіні 38,5% жоғары болып, 32,7 млрд долларға жетті. Импорт 10 жылда 3,3 есеге өсті. Сауда теңгерімі жағымыды бола отырып, 2007 жылы экспорт импорттан 15 млрд долларға артты. Бұл көбінде мұнайдың жоғарғы бағасымен байланысты болды.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МАКАРОН ӨНІМДЕРІНІҢ ЭКСПОРТЫ ИМПОРТТАН АСЫП КЕТТІ

- Осылайша, өткен жылы Қазақстанға 2,1 млн. доллардың өнімі жеткізілсе, экспорт ауқымы 2,7 млн. долларды құрады.
- Бұл жайында, Ұлттық экспорт пен инвестиция агенттігіні Kaznex Invest хабарлады. Осылайша, өткен жылы Қазақстанға 2,1 млн. доллардың өнімі жеткізілсе, экспорт ауқымы 2,7 млн. долларды құрады. Қазақстанның азық-түлік өнімдерінің экспорты 2009 жылы 1,5 млрд. долларға бағаланды. 2010 жылы аталған көрсеткіш 2 млрд. долларды еңсерді. Өсім ТМД елдеріне астық пен ұн экспортының артуы салдарынан мүмкін болды. Бұдан бөлек, еліміз арпа, балық еті, алкогольсіз сусындар, күріш, қант, өсімдік майы, жеміс-жидек пен көкөністердің кейбір түрлерін экспорттап отыр. 2010 жылы қазақстандық тауарлардың географиясы 107 елді құрады. **Экспорттың 90 пайызы 20 елге тиесілі. Олардың арасында:** Қытай, Италия, Франция, Нидерланды, Австрия, Канада, Германия, Ұлыбритания, Румыния, Швейцария мен басқалары бар. Отандық азық-түлік өнімдерін тұтынып отырған нарықтардың арасында ресей мен қытай ерекше көзге түседі. Оларға экспорттың 40 пайызы тиесілі. Қалған бөлігі ТМД елдеріне тиесілі.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТТЫ МЕН ИМПОРТТЫ

- Сыртқы сауда Қазақстан экономикасы үшін өсіп келе жатқан маңыздылық алуда. Егер **экспорт** 1992 жылы 3,6 млрд долларды құраса, 2007 жылы ол 48 млрд доллармен рекордтық деңгейге жетті. Мұның үстіңе **ЖІӨ экспорт** үлесі 2007 жылы 46% құрады, бұл Қазақстанның әлемдік экономикаға бірігуінің жоғарғы-деңгейі турасында және сол уақытта ел экономикасының сыртқы ортадан тәуелділігі ұлғайғандығын көрсетеді. Ішкі сауда айналымы 2007 жылы 80,5 млрд долларға жетті. Экспорт көлемі 2006 жылмен салыстырғанда 25% ұлғайды. **Импорттың** өсім серпіні 38,5% жоғары болып, 32,7 млрд долларға жетті. **Импорт 10 жылда** 3,3 есеге өсті. Сауда теңгерімі жағымыды бола отырып, 2007 жылы экспорт импорттан 15 млрд долларға артты. Бұл көбінде мұнайдың жоғарғы бағасымен байланысты болды.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТТЫ МЕН ИМПОРТТЫНЫҢ 2011 ЖЫЛҒЫ ЖАЛПЫ КӨРСЕТКІШІ

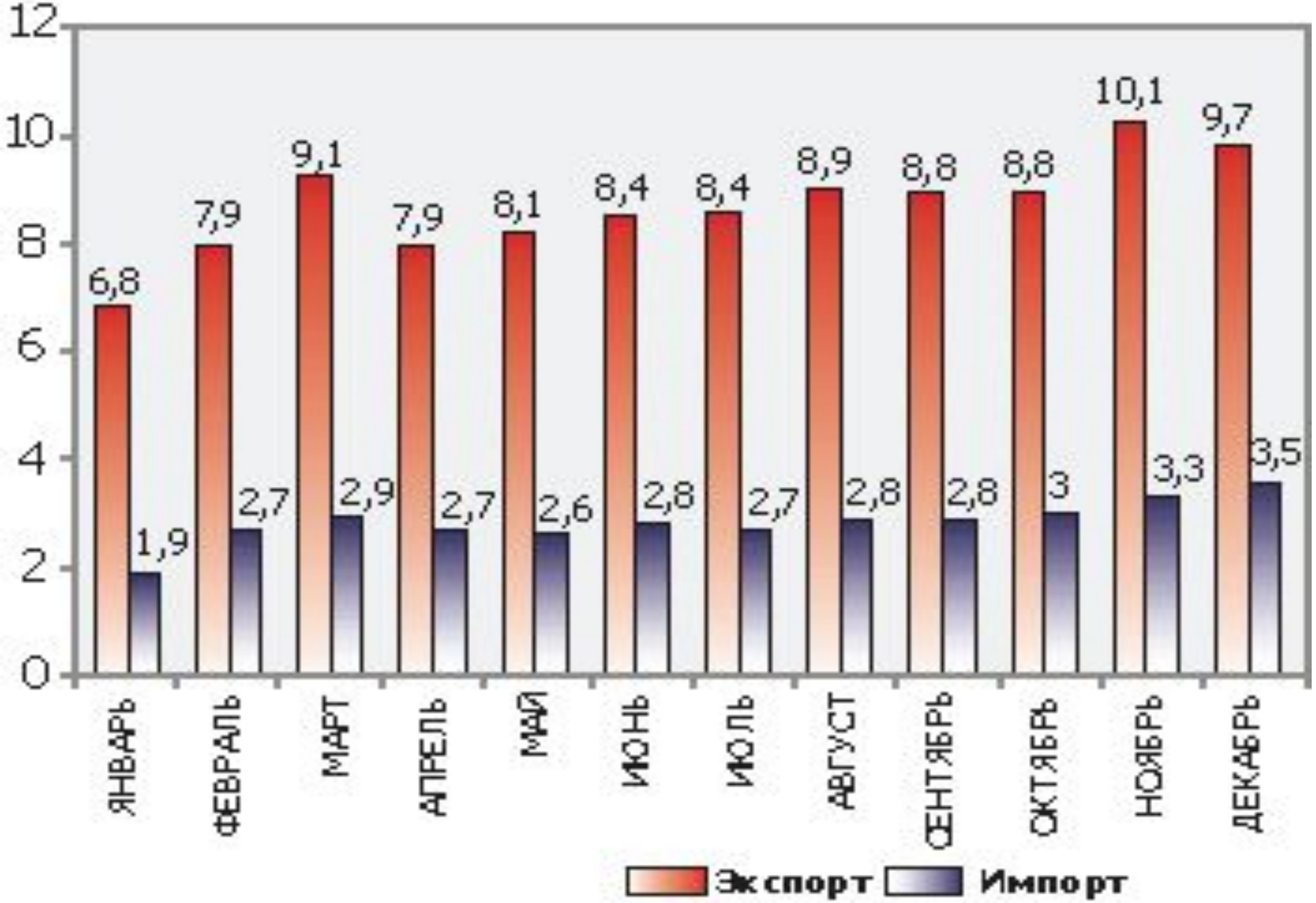

ҚАЗАҚСТАННЫҢ 1990-2010 ЖЫЛҒА ДЕЙІНГІ ЭКСПОРТТЫ МЕН ИМПОРТТЫНЫҢ ЖАЛПЫ КӨРСЕТКІШІ

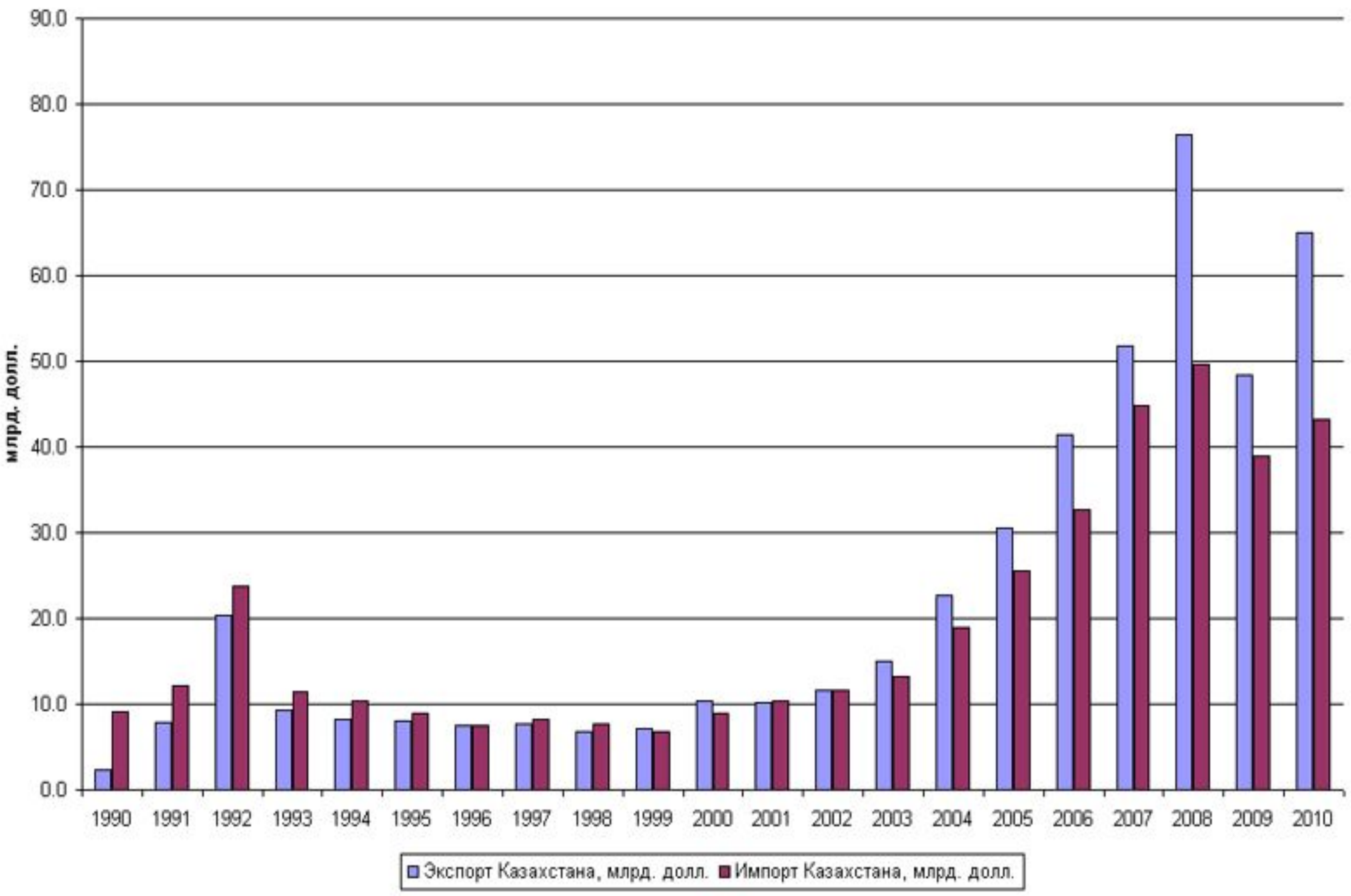

РЕСЕЙ МЕМЛЕКЕТІНЕН ЕСІКТЕРДІҢ ЭКСПОРТЫ 2011 ЖЫЛҒЫ

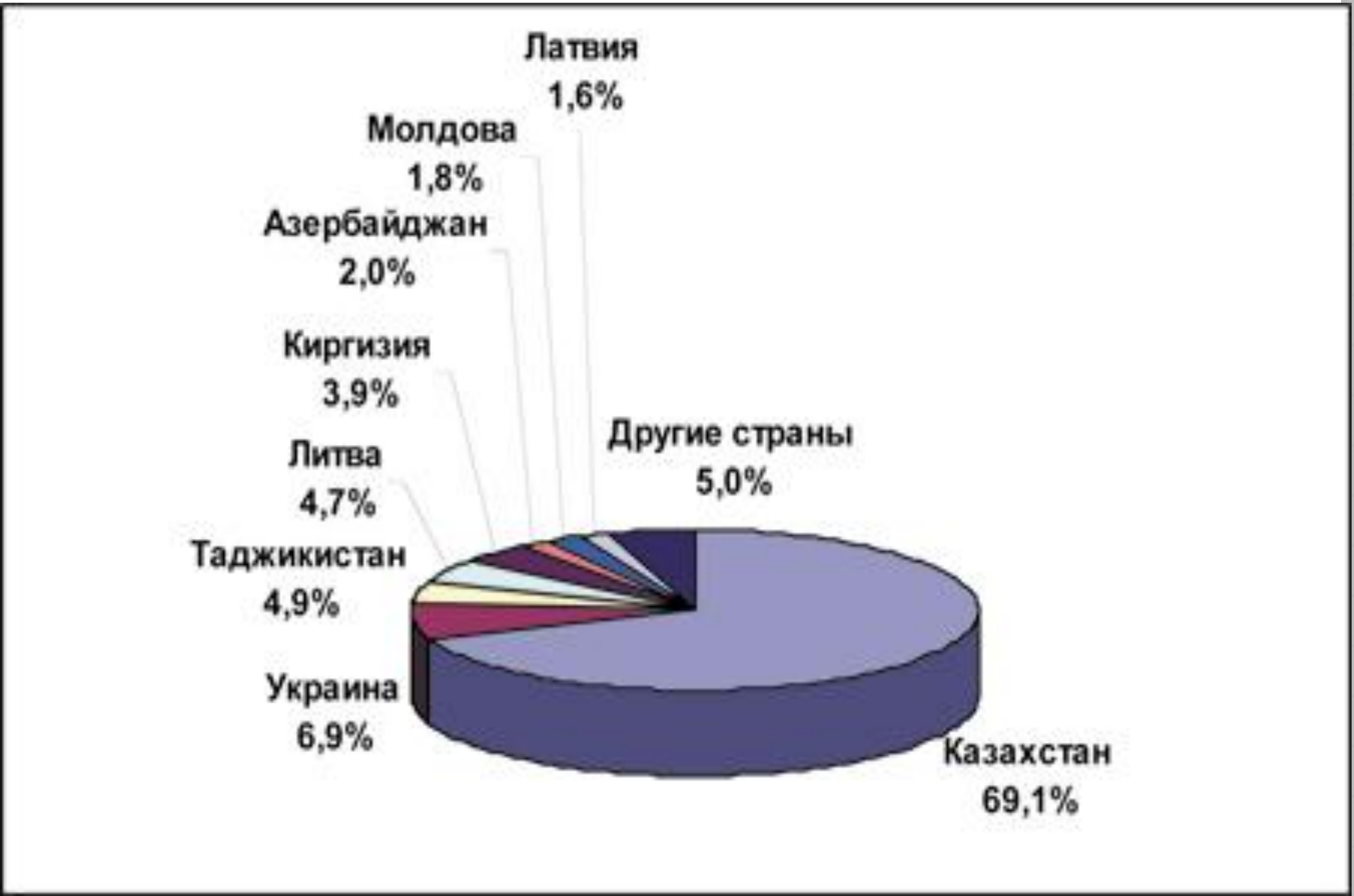

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТЫ

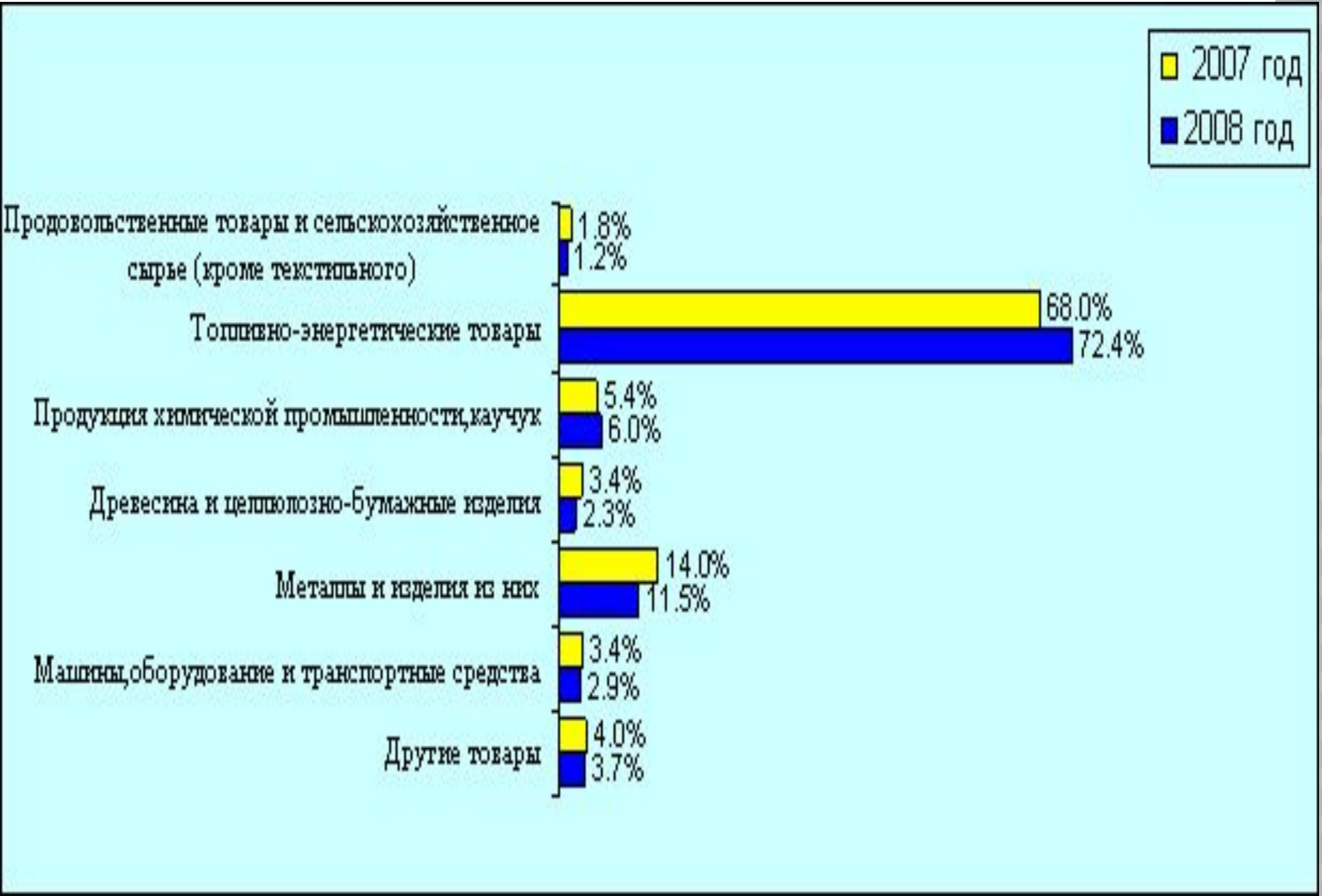

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТЫ МЕН ИМПОРТЫ 2001-2007 ЖЫЛДАР

Показатели	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Янв. — нояб. 2007
Внешнеторговый оборот	15 085,1	16 254,3	21 335,4	32 877,5	45 201,2	61 927,2	72 349,3
в том числе: страны СНГ	5 954,1	5 237,6	6 912,8	10 215,1	12 200,7	16 637,5	20 420,5
другие страны	9 131,0	11 016,8	14 422,6	22 662,4	33 000,6	45 289,6	51 928,8
Экспорт	8 639,1	9 670,3	12 926,7	20 096,2	27 849,0	38 250,3	42 579,1
в том числе: страны СНГ	2 644,6	2 194,3	2 980,5	4 097,2	4 066,8	5 574,0	7 148,2
другие страны	5 994,5	7 476,0	9 946,2	15 999,0	23 782,2	32 676,3	35 430,9
Импорт	6 446,0	6 584,0	8 408,7	12 781,3	17 352,2	23 676,8	29 770,2
в том числе: страны СНГ	3 309,5	3 043,2	3 932,3	6 117,9	8 133,9	11 063,5	13 272,3
другие страны	3 136,5	3 540,8	4 476,4	6 663,4	9 218,3	12 613,3	16 497,9
Сальдо	2 193,1	3 086,3	4 518	7 314,9	10 496,5	14 573,5	12 808,9

Источник: данные Агентства РК по статистике.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ УКРАИНА МЕН ЭКСПОРТЫ БОЙЫНША САЛЫСТЫРМАЛЫ КӨРСЕТКІШІ

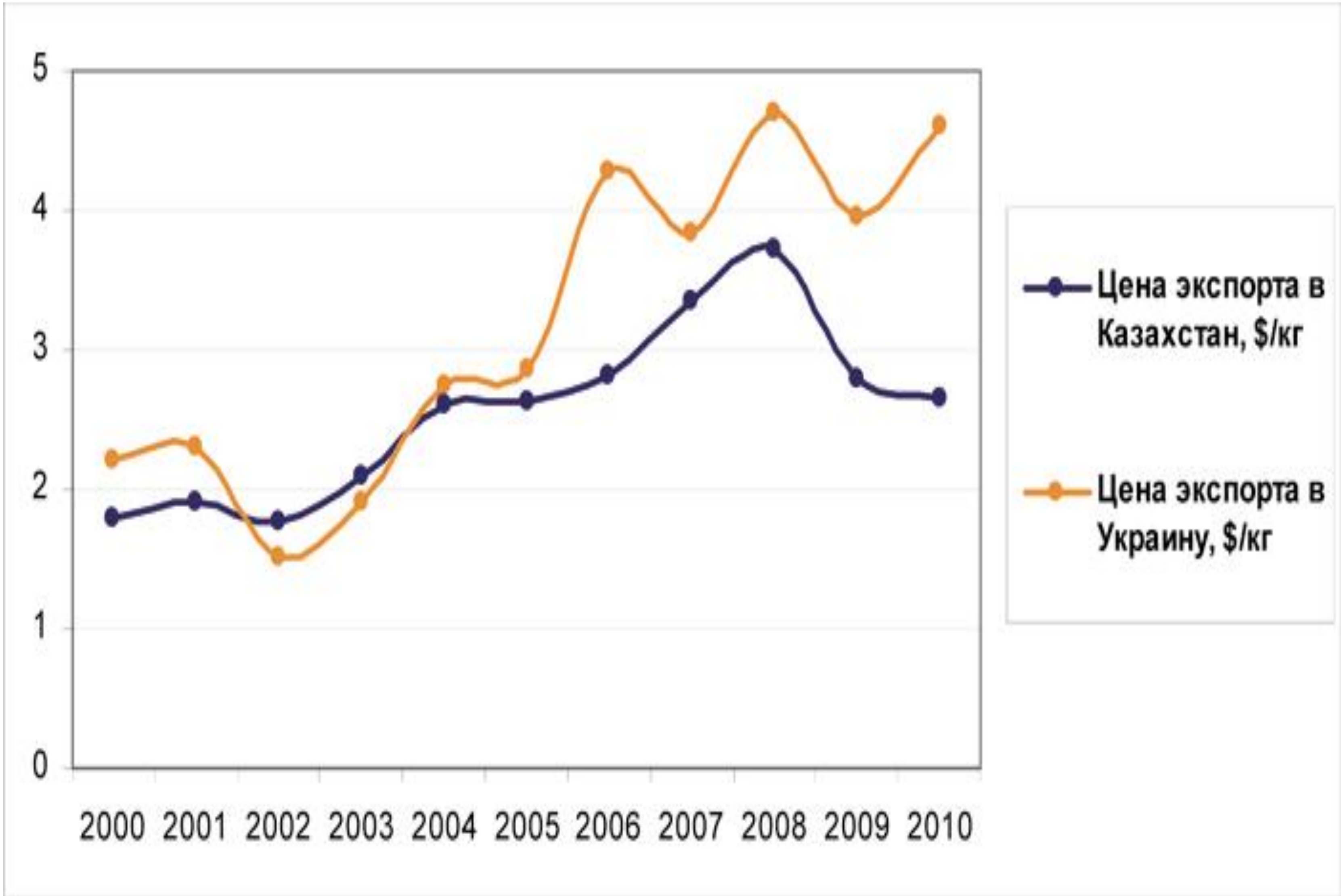

ҚАЗАҚСТАННЫҢ МҰНАЙ МЕН ГАЗ БОЙЫНША ИМПОРТЫ 2008-2010 Ж

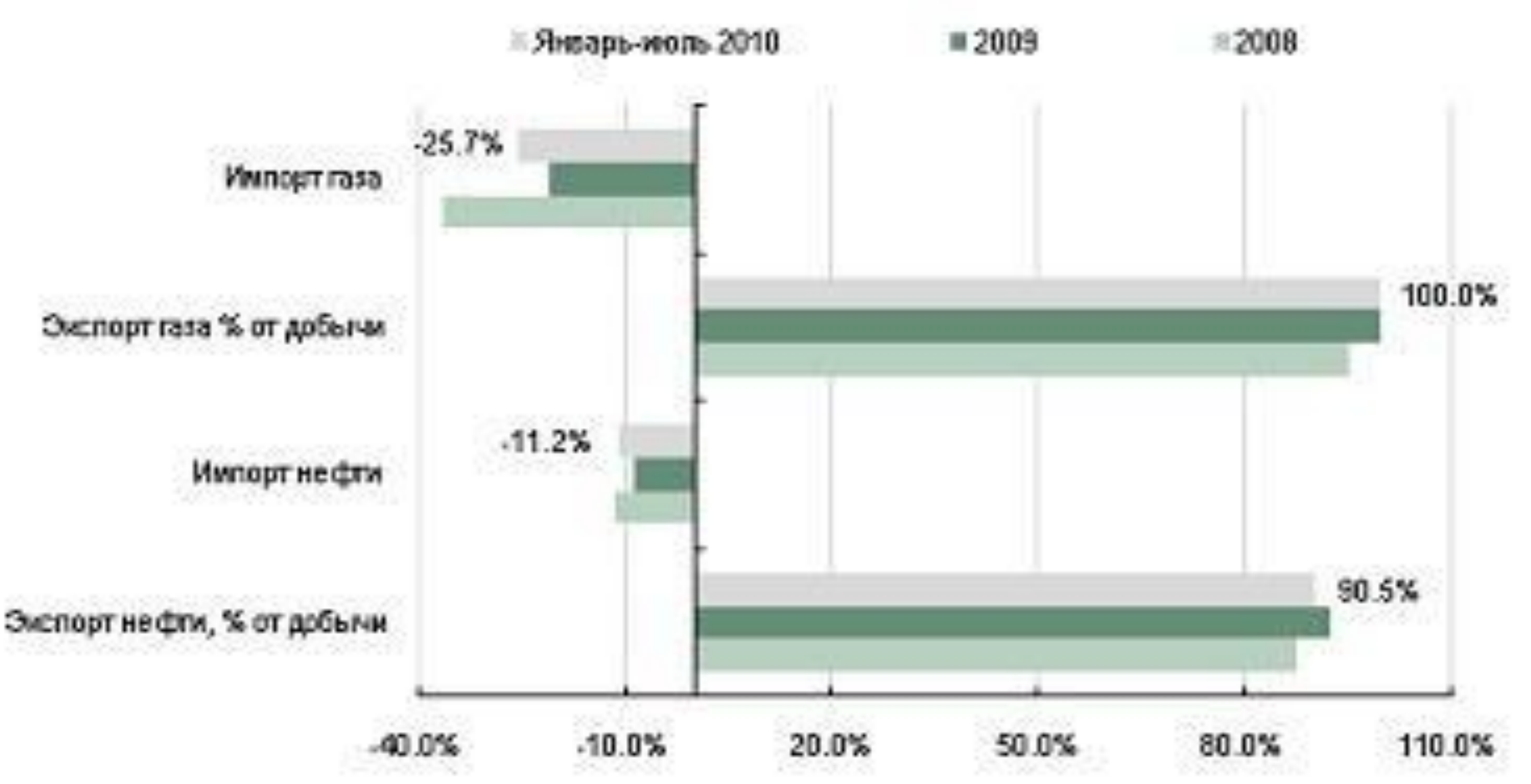

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАЛПЫ ЭКСПОРТЫ

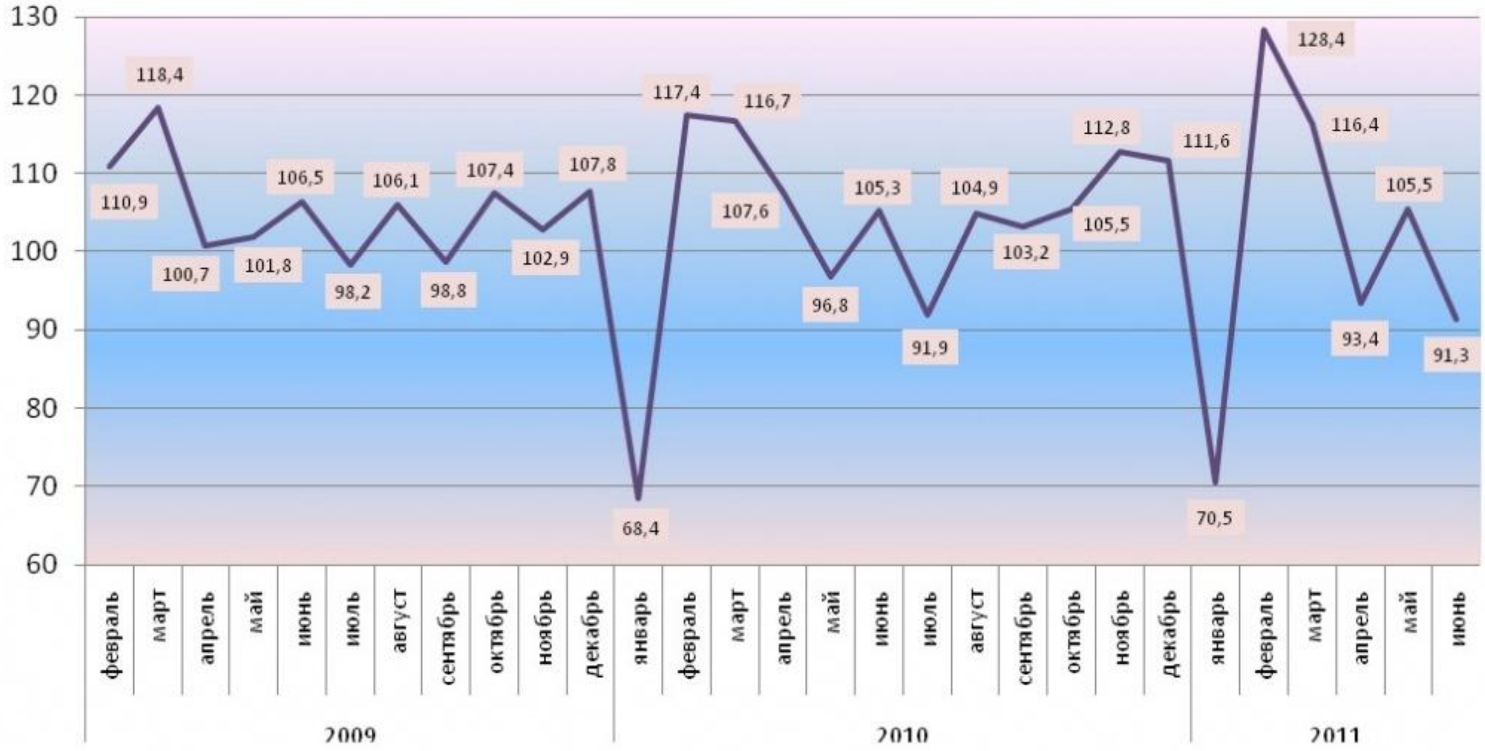

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЦЕМЕНТ ТАУАРЫ БОЙЫНША ЭКСПОРТ ПЕН ИМПОРТ

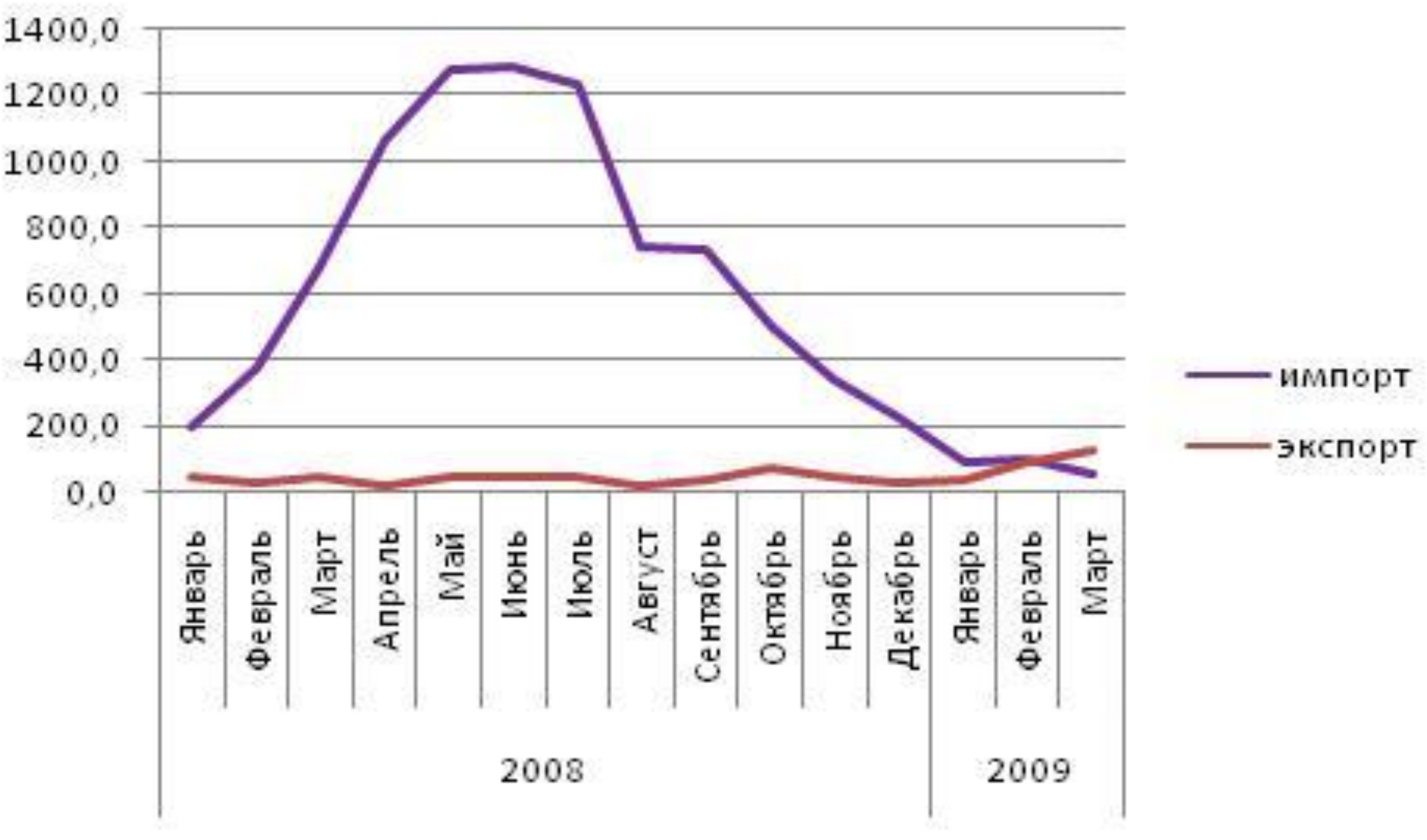

НАЗАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ